

НЕВЪЗМОЖНИЯТ ЕЗИК НА ПСИХОАНАЛИЗАТА

Милена Моцинова-Бръчкова*

THE IMPOSSIBLE LANGUAGE OF PSYCHOANALYSIS

DOI: 10.54664/DSEY7709

Milena Motsinova-Brachkova*

„Върховното в езика е
 безсилието да изкаже“
 Емили Дикинсън

Abstract: Psychoanalysis, which has emerged as a method of *healing through speech*, is constantly changing because it takes into account the changing symbolic order and the emergence of an understanding of the unconscious other than what it is based on. In the beginning, the analysis of the unconscious in the Freudian sense is achieved through *free associations* and *slips*. Jacques Lacan's early teachings introduced the idea of the unconscious structured as language, and the understanding of the symptom as a metaphor, and the *Name-of-the-Father* as the linguistic formula of the Freudian Oedipus complex. The latest, most difficult part of Lacanian psychoanalysis and its full development by Jacques-Alain Miller in the 21st century focuses on the analysis of *parlêtre / the speaking being* and on the idea of a *syntom* that marks the enjoyment of the speaking body, abandoning the concept of language.

Keywords: *free associations; slip; signifier and signified; symptom; metaphor; metonymy; the small a object; interpretation; syntom; parlêtre; lalangue*

---

* Милена Емилова Моцинова-Бръчкова – доцент, доктор по психология, преподавател в катедра „Психология“, Философски факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, E-mail: brachkova@gbg.bg

Слово, което изненадва. Свободните асоциации и важността на лапсусите

Лечението чрез говорене стои в основата на психоаналитичната терапия. Психоанализата се основава на словото, което поражда асоциации. *Свободните асоциации* приканват към думи, свободни от социални връзки – думи, свободни от Аз-а, чрез които да бъде уловено несъзнаваното (влечението/ нагона).

С цел да въведе новодошлите в света на свободните асоциации, в своята практика бащата на психоанализата **Зигмунд Фройд** винаги ги е приканвал да си представят, че пътуват в купе на влак, седят до прозореца и трябва да опишат на спътниците си в купето бързо сменящите се картини навън. Условието е да не пропускат нищо с доводи, че е незначително, глупаво или срамно... Това Фройд нарича *свободно плаващо внимание*. По същия начин и аналитикът трябва да се отнася към пациентския тест – непредубедено, без да критикува или да подбира. И днес аналитиците започват сеансите с призива „Гворете глупости!“ Първоначално *да говориш глупости*, изглежда лесно – до момента, в който, сблъсквайки се със защитите, анализиращият усети колко трудно постижима е тази асоциативна свобода...

Гворенето без привилегироване и без цензуриране прави възможна появата на изненадващите *образувания на несъзнаваното – лапсусите*, когато думата се *изплъзва* неочаквано и субектът остава изненадан от собственото си слово. „Грешките могат да се обяснят със сблъсъка, с интерференцията на две различни речеви намерения... от които едното разстройва другото“ (Фройд 2013: 43-57).

„Смущаващата тенденция бива изтласкана. Гворещият решава да не я допусне в речта си и тогава прави грешката, тоест изтласканата тенденция против волята му си проправя път в речта, като променя израза на допуснатата от него интенция, смесва се с нея или направо я измества. Такъв е механизмът на гворните грешки“ (Фройд 2013: 59). „Потискането на желанието да се каже нещо, е задължително условие за поява на гворна грешка. Грешките са компромиси, наполовина успех, наполовина неуспех за двете тенденции“ (Фройд 2013: 60).

„Несъзнаваното е структурирано като език“

Френският психоаналитик *Жак Лакан* нарича своята работа „завръщане към Фройд“ в смисъл на завръщане към ядрото на фройдистката революция, което според него дори самият Фройд не е осъзнал напълно (Лакан 1953), (по 11). Лакан започва своето „завръщане към Фройд“ с лингвистичен прочит на фройдовата теория, който може да се представи с неговата най-известна формулировка *„несъзнаваното е структурирано като език“* (Лакан 1953), (по 11).

Преобладаващото схващане е, че несъзнаваното е нелогично; нещо, което се противопоставя на рационалното съзнание. Според Лакан това схващане няма нищо общо с разбирането на Фройд. Фройдисткото несъзнавано е предизвикало такъв скандал не заради твърдението, че рационалната личност е подчинена на много по-обширното поле на слепи ирационални инстинкти, а защото Фройд е показал как *самото несъзнавано се подчинява на собствена граматика и логика, т.е. че несъзнаваното говори и мисли*.

След като психоанализата е лечение чрез говорене, след като третира патологичните нарушения само с думи, тя трябва да разчита на някаква идея за това какво е езикът.

Тезата на Лакан е, че Фройд не е осъзнавал значението на речта и езика, което vyplъщава неговата собствена теория и практика. Лакан разработва тази идея, позовавайки се на лингвистиката на Фердинанд дьо Сосюр, теорията за речевите актове и хегеловата диалектика.

През 1953 г. се появява знаков за Лакан текст, т.нар. Римски доклад „Функция и поле на речта и на езиковата дейност в психоанализата“. Този текст е посветен на значението на речта и езика в полето на несъзнаваното, в който Лакан дава определението *„несъзнаваното на субекта е дискурсът на Другия“* (Лакан 1953).

В учението на Лакан културата/ цивилизацията е това, което той нарича полето на *Другия* – това, което субектът получава от езика с идването си на света: семейната история и неговото

място в нея, обичаи и закони, начини, по които човек действа и говори. Езикът детерминира субекта, тъй като го предхожда.

Грижите за тялото на детето са и пространство на връзка с *Другия*, пространство на преговори – Лакан нарича това **измерение на заявката**. Чрез майката детето се среща с *Другия*, който е носител на желанието, но и с *Другия*, който е носител на езика. Именно майката придава на плача стойността на *заявка*. Като поставя думи върху проявите на детето, тя въвежда разделянето между това, което вълнува детето – неговото наслаждение, и това, което то означава, което то иска да каже. Благодарение на този *майчиния език* детето се среща с идея, с представа за себе си.

Така от самото начало нуждите на детето са **заразени с език**. **Следователно, след като в процеса на анализа субектът представя себе си чрез езика, това означава да представи себе си чрез означаващите на Другия**. Така *Другия* може да бъде дефиниран и като съвкупност от означаващи и правилата за свързването им в езика.

„Думата като основен езиков знак обозначава най-често обект (денотат), които може да бъде предмет, признак на предмета, процес (действие или състояние), признак на процеса. Може и да не означава пряко предмета, а количеството от него; посочване или заместване на предмета в условията на конкретния речеви акт“ (Москов 2000: 108). **Фердинанд дьо Сосюр** определя думата като отношение между две съставни части: *означаемо* и *означаващо*, чието единство определя знака. Природата на означаемото е предмет на дискусии, засягащи най-вече неговата степен на „реалност“. „Всички обаче признават факта, че означаемото не е „нещо“, а психичната представа за това „нещо“ (Барт 1991:59). Означаващото е материален субстрат, то има опосредстваща (материална) функция по отношение на означаемото – звукова или визуална. Значението на знака „може да се разглежда като процес: това е действието, обединяващо означаващо и означаемо“ (Барт 1991:63).

Както пише Барт: „Съчетаването на звука и на представата е продукт на колективно приспособяване (например изучаването

на френския език). Това съчетаване – което е значението – съвсем не е произволно (нито един французин не е свободен да го промени), а, точно обратното, задължително. (Барт 1991:64). Според **Ален Вание** „Лакан разваля единството“ между понятие и акустичен образ. Освен, че обръща положението на *означаващо* и *означаемо*, той набляга върху чертата, която ги разделя. Чертата „засяга субекта и свидетелства за това, *че когато говори, той не знае какво казва*. Знак и означаващо не са вече в един и същ регистър. Лакан ще дефинира *знака* като това, което *представя нещо за някого*, за разлика от *означаващото*, което ще дефинира по-нататък като *това, което представя субекта за друго означаващо*“ (Вание 2000: 50).

Чрез **Графика на желанието**, която започва да разработва в Семинар V през 1960 г. и публикува по-късно в „Ръкописи“/ *Écrits* (10) Жак Лакан представя несъзнаваното по модела на веригата от означаващи.

Веригата от означаващи на фразата се пресича от вектора на намерението да се изкаже (това, което човек иска да каже). Човек не знае какво иска да каже, преди да го е казал – така се поражда необходимостта от изказване и само в това, което човек казва, може да бъде открито това, което иска да каже. Казаното е различно от изказано (намерението да се изкаже). Има моменти, в които означаваното се фиксира – смисълът се постига в края на изречението. Потокът на фразата, на означаващите звукови образи стига до един момент на „завързване на възел“. Когато се влезе в символична система от означаващи, не се знае какво ще бъде казано, докато то не бъде изказано.

Смисъл в означаващата верига има не съдържанието, което се означава, а самата верига. Разграничението между казано и изказано е условие да се появи изтласкване; смесването им е условие за психоза (в психозата няма изтласкване). Преди всичко задачата на структурната психоанализа може да бъде определена като разкриване на условията за поява на езика и „граматиката“ на такъв език, който притежава характеристиките на универсална система, но в същото време е „език на желанието“, коренящ

се в изключително уникален и личен (травматичен) опит на индивида.

Симптомът като метафора

Субектът започва аналитично лечение в момент, в който симптомите като изобретение спират да работят и той чувства огромна празнота – конструктът на симптома, който до този момент го е крепил, се разпада. Субектът очаква от аналитика интерпретация, т.е. „лечение чрез говорене“, защото думите имат силата да превръщат невидимото във видимо.

Като страстно увлечен по археологията Фройд е вярвал, че целта на психоанализата е подобна на археологическо проучване – разкривайки пласт по пласт с помощта на словото, да се стигне до дълбоко заровената истина за субекта... Предположението му е, че има една крайна истина, която може да бъде открита. Според Лакан, обаче, е възможно само едно непрекъснато претоварване на смисъла на означаващите. Свободната асоциация е различна от признание и не довежда до откриване на някаква безспорна истина; истината е недостижима и винаги е подложена на символизация (по Сколидис 2019).

В Семинар IV „Връзката с обекта“ (La relation d'objet) под влияние на лингвистиката Жак Лакан свързва символизацията с *метафората* (асоциация по сходство) – свързване на далечни за обичайната логика предмети чрез сравняване на принципа на аналогията. Отношенията от метафоричен тип Лакан дефинира като „една дума вместо друга дума“ (Кирова 1995: 13).

За да може субектът да използва метафори, той трябва да е белязан от *бащината метафора* или *Името-на-Бащата*, както Лакан превежда през 50-те години на XX век кастрацията и Едиповия комплекс на Фройд в лингвистичните разбирания на структурализма. С цел да различи онтологичното бащинство като институция от историческата и биологична реалност на бащинството, Лакан въвежда *бащината метафора* – формула, чрез която субектът придобива социална идентичност, вписва се в родство и придобива позиция на „говорещ човек“. Определението, което Лакан дава на Името-на-Бащата гласи: това е „оз-

начаващата, която в Другия, в качеството му на място на означаващата, е означаваща на Другия в качеството му на място на закона” (Лакан 2006: 48).

Когато се е състоял Едиповия комплекс, т.е. когато субектът е белязан от закона на бащата, той може да използва метафори. Езиковата метафора е аналогична на механизма на *кондензация*, който поражда метафоричното кодиране на съдържанията в съня. Симптомът също е съотносим с метафора. В този случай се формира *невротична психична структура*, или това, което психоанализата приема за *нормална психика*. Ако това не се случи, мисленето остава метонимично (метонимията е равна на желание), липсва истинска символизация, което е белег на *психотична структура*. Лакан формулира метонимията като „дума към дума“. „Метонимичното означаване е подобно на механизма на *изместване* и „извежда един, по правило маловажен детайл в актуализирано означаващо“ (Кирова 1995: 15).

В тази логика крайт на анализата би трябвало да настъпи, когато желанието достигне до зрялост (до фалически смисъл), т.е. успее да се разположи под означаващото на Името-на-Бащата. Но, както отбелязва Лакан, Фройд вече е открил, че няма зрялост на желанието като несъзнавано. Следователно „Името-на-Бащата не е способно да абсорбира цялото наслаждение/ *jouissance*, от което страда тялото под своя знак. И това е именно този остатък, който според него, предпазва анализата от това да стигне до края и прави необходимо периодичното връщане към нея“ (Милер).

Връзка на субекта с обекта е напълно различна от тази на връзката с познанието. Това не е съзнателно знание на субекта, което води до разбиране, адаптация и съгласуваност с реалността. Това е една връзка, която остава несъзнавана и която в Семинар VI Лакан нарича *фантазъм* (по Милер). Фантазмът не са бляновете на субекта, не са историите, които субектът си разказва или разказва на своя аналитик. Фантазмът е несъзнаван, не се преживява пряко и следователно трябва да бъде реконструиран/ възстановен в паметта. Във фантазма несъзнаваното желание остава привързано към наслажденията/ *jouissances*, които никога

не отговарят на нормата на символичния порядък, а точно обратното – винаги се изплъзват от него. Така се появява идеята за завършване на аналитичното лечение (т. нар. пас) именно, когато бъде прекосен фантазмът.

Постепенно Лакан ще заеме иронична позиция към творението си Името- на-Бащата, казвайки че бащината метафора е само една перверзия (Семинар VI). Изписвайки *пер-версия/ бащина-версия (père-version)* той подчертава, че **бащата може да даде само една възможна, своята собствена версия** за справяне с наслаждението. Затова и в късното си учение Лакан придава множественост на тази функция, говорейки за Имената-на Бащата (Лакан 2011).

Тези разсъждения дават насока на нова теория за психозата, която е обратна на класическото му разбиране за това, че при психозата бащината метафора се проваля поради *форклузия* (отхвърляне) на Името-на-Бащата. Както коментира Жак-Ален Милер „става точно обратното – главната причина за психозата е „изключителното присъствие на Името-на-Бащата... Бащата не може да бъде объркван с Името-на-Бащата, което означава, че той не може да бъде сведен до чисто означаващо, въвеждащо цялостен и завършен символичен порядък, тъй като ако това е така, ако бащата играе в позиция да бъде Другия на Другия, ако бащата играе в позицията на това да бъде Другия на закона, тогава той излага своето потомство на риска от психоза“ (Милер).

На психотично структуриран пациент аналитикът може да предложи само подкрепящо присъствие, помагайки му да изгради някакви възможни опорни точки в несигурния си свят. Историята, която анализираният субект с невротична структура разказва, е само покривало, което скрива нещо невъзможно във връзката на субекта с обекта. Знанието (частично разкритото несъзнавано), до което достига анализираният благодарение на преноса, е *подобие*. Истината никога не може да бъде достигната и изказана, остава тъмна и неясно защитена; субектът трябва постоянно да я търси и да я преоткрива.

От истина към събитие

Когато анализираният е насочван да прави асоциации, това го вкарва в полето на смисъла. Чрез интерпретацията се цели да се даде достъп на субекта до означаващите, чрез които се е конструирал. Интерпретацията дава също и възможност на анализирания да осъзнае собственото си участие (това Фройд показва още при описанието на случая „Дора“). Изненадващо в хода на терапията се появяват *образуванията на несъзнаваното* (лапсусите, погрешните действия, остроумията, симптомите), които са абсурдни на пръв поглед и по тази причина травматични. Невротичният субект влага в тях смисъл, подкрепян от трансфера с аналитика. Така съществува опасност аналитикът да затъне в собственото си *Въображаемо*, поддавайки се на въпроси „защо“ и „как“ се е случило нещо.

Линията на *Въображаемото* (на навързване на значения) е безкрайна. Добавянето на смисъл има ефекта, че се появява наслаждение. Затова, според Лакан, за да се избегне създаването на допълнителен смисъл е необходимо аналитичният акт да въведе *пунктуация/ прекъсване* – от веригата означаващи трябва да се изведе *едно* означаващо и така веригата да се прекъсне (по Сколидис 2019).

Символизацията произвежда остатък. В Семинар XI Лакан обосновава идеята, че винаги остава нещо, което не може да влезе във веригата от означаващи и поради това остава неназовано – обектът *малко а* (обект на влеченията/ нагоните, на наслаждението в повече). „Конструирайки своето „Аз съм“ субектът разкрива, че се наслаждава като обект *малко а*. Истината от сестра на смисъла се превръща в сестра на наслаждението“ (Сколидис 2019).

Единственият концепт, който Лакан признава, че не е открил в творбите на Фройд, е обектът *малко а*. Това е изначално изгубеният обект, който според него е *обектът, причина за желанието*.

Човешкото дете губи едно първично наслаждение още от началото на своя живот и причината за това е езикът, т.е. езикът има кастрационен ефект. Езикът не може да обхване и назове всичко, поради което либидото се появява в тялото и се закрепва около отворите, свързани с влечението. Това либидо, прикачено

към тялото, се опитва да компенсира първоначалната загуба като организира начини за удовлетворяване на влечението – насочва се към обекти извън тялото (например удовлетворяване на оралното влечение чрез приемане на твърде много или твърде малко храна, пушене), т.е. намиране на заместители на влечението. Тези обекти-заместители Лакан нарича *обекти на наслаждение в повече*. (по Монрибо 2005).

Във връзка с понятието за загуба се открояват два аспекта на либидото: *желание* и *наслаждение*. Част от либидото, закачило се за тялото, може да се свърже с думи, с психични образи и представи, т.е. с означаващи. Това именно е аспектът на желанието в либидото. Но има един остатък по отношение на желанието. Една част от либидото остава недостъпна за символизация на изгубения обект. Тази част от либидото е свързана с „дупка“ в представите – тя им убягва и е травматична, защото не може да бъде представена чрез означаващи. Всичко онова, което може да се извлече от последователността от означаващи, което обаче не може да бъде назовано, Лакан ще нарече *означавано* (по Монрибо 2005).

Означаващото е от порядъка на *Символното*, *означаваното* е от страна на *Реалното* – това, което не може да бъде символизирано. Тази част от либидото става източник на тревога и именно, тръгвайки от нея, Лакан конструира своя обект *малко a*. Обектът *малко a* се представя като онази част от либидото, която не се поддава на символизация, не може да бъде представена чрез никаква представа и означаващи.

Като въвежда обекта *малко a* той показва, че тревогата не е безобектна. Когато субектът приближи към този обект, който е неназовим и убягва на познанието, той се среща с една празнота в представите. Именно тревогата дава знак, че има празнота в представите. Според Даниел Роа за всеки човек

„тревогата е среща с най-интимното, най-непознатото за него самия“ (Роа 2009: 36). Тревогата е знак за тази част от влеченията на човешкото същество, която винаги убягва на означаващите. Именно тя непрестанно провокира основния въпрос, който субектът си задава в хода на анализата: „Кой съм аз?“ Следова-

телно обектът *малко а* не е само причина за желанието и тревогата, а е част от самия човек. Така въпросът за тревогата се свързва с въпроса за най- дълбоката същност на човешкото същество.

Чрез прекъсването на аналитичната сесия аналитикът маркира означаващите около желанието на субекта, които не могат да бъдат изказани. Аналитикът трябва да остане именно на позицията на това означаващо, което не е свързано с другите. На означаващото S1 аналитикът не предлага означаващо S2, каквото е тривиалното разбиране за интерпретация. „Прекъсването остава означаващото S1 в очакване на това с какво ще се свърже. S1 остава енигматично, за да може от него да отпадне стойността на наслаждение, което то носи“ (Сколидис 2019). Тъй като не се свързва във верига, то препраща към травматично наслаждение извън смисъла и Другият на това наслаждение е тялото. Това образува една аутистична верига – субектът винаги е сам с това наслаждение, което не минава през смисъла.

За да означа това единично, уникално за субекта, което остава в края на анализата от симптома, Лакан въвежда термина *sinthome/ синтом*. *Синтомът* просто се повтаря, препраща не към знание, а към констатация. Тази повторяемост е извън смисъла. Това е нещо, което просто го има. В края на учението си Лакан формулира Името-на-Бащата като синтом, т.е. като един от многото възможни начини на наслаждение.

В трудното си последно учение Лакан въвежда неологизма *parlêtre/ говорещо-същество*, който идва да замести понятието за *субект*.

За продължителя на лаканианското учение *Жак-Ален Милер* „симптомът, доколкото е образуване на несъзнаваното, структурирано като език, е една метафора, един ефект от смисъла, предизвикан от заместването на едно означаващо с друго. В замяна – синтомът на едно *parlêtre/ говорещо-същество* е едно „събитие на тялото“¹, една поява на наслаждение. Когато анали-

---

¹ I. Lacan J., *Joyce le Symptôme, Autres écrits*, op. cit., p. 568. Sur ce point, on se reportera aussi à : *Le Séminaire, livre xxiii, Le sinthome*, Paris, Seuil, 2005, p. 56 : „le sujet se supportant du parlêtre, qui est ce que

зираме несъзнаваното, смисълът на интерпретацията/ тълкуването е истината. Когато анализираме говорещото тяло, смисълът на интерпретацията/ тълкуването е наслаждението. Това отнемане от истината към наслаждението дава мярката, мерилото за това, в което се е превърнала аналитичната практика в ерата на говорещото-същество/ *parlêtre*“ (Милер 2016).

Затова и интерпретацията, която аналитикът прави като част от тълкуването, няма смисъл и не може да обясни нищо. Тя просто трябва да развълнува, да извади от равновесие, да разлюлее субекта. Актът на казване се издига до нивото на **събитие** – подобно на симптома, който **се случва** в тялото. Според Жак-Ален Милер „Лакан припомня, че веригите от означаващи, които ние разгадаваме по фройдистки начин, са включени в/ върху тялото и са направени от наслаждаваща се материя/ *substance jouissante* (в англ. превод е използван изразът „enjoying substance“² Фройд твърди, че То е един голям резервоар на либидото и това твърдение се отнема към говорещото тяло, което като такова е една наслаждаваща се материя/ *substance jouissante*. Обектите *малко а* са удържани върху тялото; наслаждението, за което несъзнаваното работи, е извлечено вътре в тялото“ (Милер 2016).

Следователно означаващото е нещо, което е **вписано в тялото** и затова интерпретацията трябва да има директен ефект върху тялото; да е **събитие**, което се случва в тялото (нещо, което „да ти бръкне в червата“/ „*passer dans les tripes*“, както е казал Лакан³ Събитие, което е непредвидимо и случайно.

---

*je désigne comme étant l'inconscient“/ „субектът, който е непрекъснато се опира на *parlêtre*/ говорещото-същество, това е което аз обозначавам като несъзнавано“.* (по Ж.-А. Милер, превод на Десислава Иванова, с редакцията на д-р Биляна Мечкунова)

² Lacan, J., *The Seminar Book XX, Encore*, Op. cit., p. 23. (по Ж.-А. Милер, превод на Десислава Иванова, с редакцията на д-р Биляна Мечкунова)

³ Lacan, J., *Lesson of 19 February 1974, Le séminaire XXI, Les non-dupes errant, 1973-1974, unpublished.* (по Ж.-А. Милер, превод на Десислава Иванова, с редакцията на д-р Биляна Мечкунова)

Не всяко говорене е акт на казване – актът е от порядъка на събитието. Поради това Лакан въвежда понятието за *lalangue/пре-език* като различно от език – лаланг не е език, а само части от структурата му, но в него са вплетени универсалното и особено-то. *Лаланг/ lalangue* отпраща към *майчиния език* преди да стане общоприет и подчинен на смисъла. Той е различен от език точно, защото не се подчинява на закон, а е начин на субекта да се наслаждава на говоренето си (на самото казване). Така, в късното си учение, Лакан дори се отказва от понятието за език или поне се опитва да отиде отвъд понятието за език и езиковите закони.

Ако на нивото на своето наслаждение в тялото всеки е сам, то психоанализата е „аутизъм за двама“ (Генчев 2019), защото езикът е общо дело и присъствието на аналитика извиква наслаждението в общия език. Позицията на аналитика трябва да активира връзката с влечението в тялото – не да възплъщава Другият, който знае, а чрез самото си присъствие като същество с влечения (тяло) да даде възможен достъп до желанието.

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

1. **Барт, Р.** (1991): Барт, Р. *Елементи на семиотиката*. В: Семиотика. Между нещата и думите. Издателство „Наука и изкуство“, Фондация „Отворено общество“, София, 43-93. // Bart, R. 1991: Bart, R. *Elementi na semiotikata*. V: *Semiotika. Mejdu neshtata i dumite*. Izdatelstvo „Nauka i izkustvo“, Fondacia „Otvoreno obshtestvo“, Sofia, 43-93.

2. **Вание, А.** (2000) Вание, А. *Лакан*. Издателство „Лик“, София. // Vanie, A. 2000: Vanie, A. *Lacan*. Izdatelstvo „Lik“, Sofia.

3. **Генчев, Е.** (2019) Генчев, Е. *Тълкуването отвъд смисъла и реалното, насочено към събитието на тялото*. Семинар на БОЛП „Тълкуването – от истината към събитието“, София, 04.10.2019. // Genchev, E. 2019: Genchev, E. *Talkuvaneto otvud smisula i realnoto, nasocheno kum sabitieto na tjaloto*. Seminar na BOLP „Talkuvaneto – ot istinata kum sabitieto“, Sofia, 04.10.2019.

4. Кирова, М. (1995) Кирова, М. *Психоаналитичният текст: пространство на подозрението*. В: Психоанализа и литература. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 5-62. // Kirova, M. 1995: **Kirova, M.** Psihoanalitichnijat text: prostranstvo na podozrenieto. V: Psihoanaliza i literatura. Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“, Sofia, 5-62.

5. Лакан, Ж. (2011). *За Имената-на-Бащата*. Издателство „Сиела“, София. // Lacan, J. 2011: **Lacan, J.** Za Imenata-na-Bashtata. Izdatelstvo „Siela“, Sofia.

6. Москов, М. (2000). *Език и езикознание*. Издателство „Сиела“, София. // Moskov, M. 2000 **Moskov, M.** Ezik i ezikoznanie. Izdatelstvo „Siela“, Sofia.

7. Сколидис, В. (2019). Семинар на БОЛП, София, 01.02.2019. // Skolidis, V. 2019. Skolidis, V. Seminar na BOLP, Sofia, 01.02.2019.

8. Фройд, З. (2013). *Грешките*. В: Лекции за въведение в психоанализата. ИК „Колибри“, София, 23-69. // **Froid, S.** 2013. Greshkite. V: Lekcii za vuvedenie v psihoanalizata. IK „Colibri“, Sofia, 23-69.

9. Роа, Д. (2009). *Тревогата като среща*. В: Тревогата и бащата. Издание на Групата на Фройдистко поле в България. Издателство „Унипрес“, София, 36-39. // **Roa, D.** 2009. Trevogata kato sreshta. V: Trevogata i bashtata. Izdanie na Grupata na Froidistko pole v Bulgaria. Izdatelstvo „Unipres“, Sofia, 36- 39.

10. Лакан, Ж. (2006) *Ecrits*. Bruce Fink London & New York: Norton.

11. Лакан Ж. (1995). *Функция и поле речи и языка в психоанализе*. М.: Гнозис.

https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/psikhologija/lakan_zh_funkcija_i_pole_rechi_i_jazyka_v_psihoanalize/22-1-0-2473

12. Милер, Ж.А. (2016) *Несъзнаваното и говорещото тяло*. Представяне на темата на X-тия конгрес на Световната асоциация по психоанализа (САП) в Рио де Жанейро.

http://sbpl.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=26:nesazn_avanoto-i-govoreshtoto-tyalo-zhak-alen-miler&catid=35&Itemid=164&lang=fr

13. Милер, Ж.А. *Другият без Друг*.

http://sbpl.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=42:drugiyat-bez-drug-zhak-alen-miler&catid=35&lang=bg&Itemid=164

14. Монрибо, П. (2005). *Тревога и либидо*. Семинар на групата на Фройдистко поле в България.

http://sbpl.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=91:trevoga-i-libido-patrik-monribo&catid=35&Itemid=164&lang=fr